

Důvodová zpráva

Shrnutí

Statutární město Ostrava je od roku 2011 členem „Paktu starostů a primátorů – Convent of Mayors“ (dále jen Pakt) <https://www.covenantofmayors.eu>. Iniciativa nyní sdružuje více než 10 791 signatářů v 53 zemích. Za Českou republiku je členem Paktu 84 signatářů, mezi jinými Praha (od roku 2015), Brno (od roku 2017), Olomouc (od roku 2020).

Signatáři Paktu se zavazují ke zmírňování dopadu fungování měst, obcí a jejich uskupení na klimatickou změnu. Způsob realizace závazku a jeho úroveň je dokladována tzv. Akčním plánem udržitelné energetiky a klimatu (SECAP). Dokument „Akční plán udržitelné energetiky (2020)“ byl přijat ZM dne 11. 12. 2013 usnesením č. 2136/ZM1014/29. Každé čtyři roky se dále aktualizují tzv. emisní inventury (Monitoring Emission Inventory – MEI), sledující pokrok ve zmírňování emisí a spotřeby energie. Ty jsou dále srovnávány s tzv. BEI – Baseline Emission Inventory (výchozí emisní inventura – v případě města Ostrava srovnání s rokem 2000).

V tuto chvíli má město Ostrava povinnost předložit Paktu opět aktualizované údaje v podobě Monitorovací zprávy za období do roku 2020 (MEI 2020 - Příloha č. 2). Ze zprávy vyplývá, že od roku 2000 došlo ve městě Ostrava do roku 2020 ke snížení produkce emisí CO₂ o 37,9 %.

Jelikož došlo v roce 2022 k dalšímu navýšení obecného cíle Paktu ve snížení emisí CO₂ (z původních mínus 20 % z roku 2013, přes mínus 40 % z roku 2017) na aktuálních mínus 55 % (vše cíleno k roku 2030 ve vztahu k výchozí úrovni roku 2000) a protože město Ostrava realizovalo až dosud snížení produkce emisí o 37,9 %, jeví se setrvání na dosavadní úrovni závazku (mínus 20 %) jako málo ambiciózní a bylo by vhodné jej revidovat směrem nahoru.

Předkládaný materiál tak navrhuje krom schválení průběžné monitorovací zprávy MEI 2020, schválit i nový cíl pro Ostravu, a sice snížení produkce emisí CO₂ o 55 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2000. Tento cíl považujeme s ohledem na dosavadní úspory i nově plánovaná opatření **za realistický**. Jedná se přitom o závazek politický, dobrovolný, který je motivován zejména vlastním zájmem signatáře, jeho přijetí a naplnění bude však mít pozitivní vliv na renomé města. Faktické sankce z nesplnění závazku stanoveny nejsou.

Za tímto účelem je v Příloze č. 1 předložen ke schválení nový Akční plán udržitelné energetiky a klimatu SECAP, který je v této souvislosti město povinno předložit Paktu ke schválení. Změny oproti schválenému dokumentu z roku 2013 spočívají v aktualizaci typových opatření / doporučených aktivit, které budou přispívat ke snižování CO₂ v jednotlivých oblastech (viz Příloha č. 1):

- doplněno opatření na budovách (kapitola 5.2 a 5.4, opatření je nové, v rozsahu návrhů na doplnění tepelně technických vlastností budov - zateplení, jejich managementu, výměny osvětlení, optimalizace způsobu vytápění),
- aplikace obnovitelných zdrojů energie - fotovoltaických panelů, tepelných čerpadel (kapitola 5.6),
- v rámci kapitoly 5 je uveden zásadní faktor pro dosažení snížení emisí, kterým je **změna způsobu výroby tepla v rámci centrálního zdroje vytápění (odklon od uhlí do roku 2030)**,
- opatření týkající se dopravy (kapitola 5.5, došlo k doplnění podpory cyklo a pěší dopravy, doplnění využití vodíku, bez nových CNG busů),
- opatření k veřejnému osvětlení (kapitola 5.3, vyhodnocení opatření a predikce vývoje úspory energie s akcentem na aplikaci zavedení optimalizace a regulace VO),
- opatření k energetickému managementu (kapitola 5.1, úprava ve smyslu opuštění konceptu jedné výkonné osoby energetického manažera, návrh zřízení pracovní skupiny průřezově přes kompetentní odbory Magistrátu města),

- dále přibyl návrh adaptačních opatření ve městě (opatření snižující vliv klimatické změny ve městě).
- Navrhovaná opatření jsou shrnuta v kapitole 5.9 Přílohy č. 1.

Podrobnější informace

1/ Monitoring emisí:

V loňském roce proběhla inventura produkce CO₂ v Ostravě (MEI 2020). Bylo zjištěno snížení produkce CO₂ mezi léty 2000 a 2020 o **37,9 %** (Příloha č.2, Monitorovací zpráva).

Realizovaná opatření dle sektorů a typů projektů v uplynulých letech:

Sektor – emise CO₂	BEI 2000	MEI 2005	MEI 2010	MEI 2015	MEI 2020	Předpoklad 2030
Energetické úspory, typu zateplení a dalších opatření: Budovy, vybavení a zařízení v majetku města	110 458	94 137	89 452	81 033	86 752	43 869
Energetické úspory, typu zateplení a dalších opatření: Terciární sektor (mimo majetek města) - budovy, vybavení a zařízení, technologie	349 394	293 835	324 566	280 203	312 852	142 305
Energetické úspory, typu zateplení a dalších opatření: Domy pro bydlení	979 578	888 687	738 774	586 579	506 467	231 958
Energetické úspory: Rekonstrukce veřejného osvětlení	17 072	14 897	13 641	11 063	6 635	2 540
Snížení emisí v dopravě: Městská silniční doprava – vozidla města (služební vozidla, doprava odpadu, městská policie, ...)	7 757	7 853	5 691	5 640	4 142	1 743
Snížení emisí v dopravě: Městská silniční doprava - veřejná městská doprava	63 779	52 199	45 939	33 537	28 383	19 211
Snížení emisí v dopravě: Silniční doprava ve městě - Osobní a podniková doprava	62 017	70 443	67 548	45 154	42 175	31 695
Celkem	1 590 054	1 422 051	1 285 611	1 043 209	987 406	473 320
Snížení oproti výchozí bilanci CO₂	0	-168 003	-304 443	-546 845	-602 648	-1 116 734
Vývoj oproti výchozí bilanci CO₂	0,0 %	-10,57 %	-19,15 %	-34,39 %	-37,90 %	-70,23 %

Na snížení se podílely projekty statutárního města Ostravy, městských obvodů a organizací města viz Příloha č. 3 Indikativní seznam projektů 2003 – 2021 (před rokem 2006 nebyla k dispozici jednotná databáze projektů).

MEI je prováděna dle metodiky, zejména na úrovni propočtu ze spotřeby energií stacionárních a mobilních zdrojů. Postup pro stanovení emisní bilance vychází z požadavků metodiky JRC (Joint Research Centre of the European Commission – Evropské výzkumné centrum). Konečná spotřeba energie mobilních a stacionárních zdrojů na území města byla stanovena následujícím způsobem:

- 1) V prvním kroku byly stanoveny dodávky energie do území města po sektorech. Zdrojem údajů byly hlavní dodavatelé energie (Veolia Energie ČR, a. s., ČEZ Distribuce, a. s., GasNet, s.r.o.).
- 2) Ve druhém kroku byly zjištěny spotřeby energie v objektech města. Zdrojem údajů bylo město a individuální šetření formou online dotazníku Survio, jež byl přeposlán všem městským obvodům, společnostem a příspěvkovým organizacím města.

3) Ve třetím kroku byla provedena analýza dat z Registru emisí a zdrojů znečištění ovzduší (REZZO 1–3). Zdrojem dat byl ČHMÚ (Český hydrometeorologický ústav). Z REZZO 1 a 2 byly upřesněny spotřeby paliv některých objektů města, zdrojů elektřiny a tepla na území města. Z REZZO 3 byla převzata spotřeba tuhých a kapalných paliv v domácnostech. Spotřeby paliv v kotelnách provozovaných bytovými družstvy (BD) a společenstvími vlastníků bytových jednotek (SVJ) byly z terciárního sektoru převedeny do sektoru domácností.

4) Ve čtvrtém kroku byly spotřeby energie v objektech města odečteny od celkových dodávek energie do terciárního sektoru, čímž byla stanovena spotřeba té části terciárního sektoru, kterou město nemůže ovlivnit.

5) V pátém kroku byla stanovena spotřeba elektrické energie na veřejné osvětlení. Zdrojem dat byla společnost Ostravské Komunikace, a.s.

6) V šestém kroku byla stanovena spotřeba energie (palivo, elektřina) vozidel města Ostravy, městských obvodů, zřízených a založených organizací, vozidel MHD a také soukromých a podnikových vozidel pohybujících se po komunikacích ve vlastnictví SMO (místní komunikace).

7) V posledním kroku byla stanovena spotřeba obnovitelných zdrojů energie. Bylo využito individuálního šetření na základě seznamu licencí na území statutárního města Ostravy z databáze ERÚ.

2/ Nový závazek Ostravy, jako signatáře Paktu:

Na stránkách Paktu (anglická verze [About the Covenant of Mayors \(eumayors.eu\)](http://eumayors.eu), v české mutaci figuruje dosud 40 %) je uvedeno doporučení Paktu signatářům na úpravu závazku v úrovni 55 % snížení produkce CO₂.

S ohledem na výše uvedené je navrhována úprava závazku statutárního města Ostravy na úroveň doporučovanou.

Aktivita vedoucí k navrhované úspoře CO₂:

- Podpora realizace projektů energetických úspor ve městě. Pokračování v projektech energetických úspor v budovách ve vlastnictví města, dále energetických úspor v bytových domech.
- Implementace mechanismu průběžného řízení spotřeb energií (energetický management).
- Důležitou oblastí je doprava, preference elektro a vodíkové mobility, podpora například vodíkové dopravy zejména v městské a regionální hromadné dopravě.
- Masivní implementace obnovitelných zdrojů energie (OZE) v rámci provozu budov ve vlastnictví města například rozšíření instalací fotovoltaických a fototermických panelů, využití tepelných čerpadel u budov dosud vytápěných fosilními palivy apod. Potenciálně lze využít fotovoltaiku jako zdroj elektrické energie i pro jednotlivé obytné čtvrti v rámci tzv. komunitní energetiky, apod. (touto problematikou se zabývá projekt mezinárodní spolupráce POTEnT - Public Organisations Transform Energy Transition i ve vazbě na snižování emisí CO₂).
- Dalšími významnými projekty je pokračování v postupné rekonstrukci veřejného osvětlení. Projekty uvedeného typu se netýkají pouze majetku města a městských společností.
- Nejzásadnější pro dosažení požadovaného závazku je změna způsobu výroby tepelné a elektrické energie společností Veolia Energie ČR v rámci provozů Elektrárny Třebovice a Teplárny Přívoz, Výtopny Mariánské Hory atd. Společnost již připravuje změnu technologie v návaznosti na odklon od spalování fosilních paliv (zejména uhlí).

Predikce snížení emisí k roku 2030 vychází z emisních bilancí za období 2000 až 2020 a předpokladu realizace opatření ke snižování emisí skleníkových plynů navržených v novém Akčním plánu udržitelné energetiky a klimatu SECAP (Příloha č. 1). Navržená opatření ke snižování energetických potřeb statutárního města Ostravy mají, při započtení předpokládaného palivového mixu pro výrobu elektřiny, potenciál snížit emise CO₂ ze sektorů dopravy a veřejného osvětlení až o 63 %. V oblasti vytápění městských budov i domů pro hromadné bydlení se předpokládá zachování stabilní sítě pro centrální zásobování teplem (CZT). To, v kombinaci s veřejně deklarovaným závazkem společnosti Veolia ukončit do roku 2030 na všech centrálních zdrojích výroby tepla v Ostravě spalování uhlí a s rozvojem využívání obnovitelných zdrojů energie, může vést ke snížení emisí ze sektorů budovy v majetku města, terciální sektor a domy pro bydlení **až o 71 %**. To představuje dostatečnou rezervu k navrhovanému deklarovanému závazku na snížení emisí CO₂ o 55 %.

Rizika v realizaci SECAP – ve splnění závazku vůči Paktu:

Riziko financování – z dlouhodobého hlediska je obtížné předpovídat možnosti a průběh dotačních titulů, zejména v situaci, kdy řada z nich byla schválena vládou ČR teprve v nedávné době a podléhají schválení na úrovni EK. Přerozdělení finančních prostředků z rozpočtu města na spolufinancování navrhovaných opatření investičních akcí ovlivňuje realizaci opatření a dosažené výsledky a přínosy opatření.

Riziko vyhodnocování a sběru dat – sledování a vyhodnocování nákladů na energii v objektech města a městských obvodů, a provedených opatření SECAP a jejich přínosů. Neexistuje rozvinutý, nejlépe automatizovaný, systém sběru dat o spotřebách energií apod.

Riziko problematické koordinace projektu s dalšími aktivitami města (např. Strategický plán rozvoje města, Strategie ITI apod.) – tato koordinace je nezbytná při získávání prostředků na realizaci dalších opatření ke snížení emisí skleníkových plynů a případně na realizaci doporučených/ navržených adaptačních i mitigačních opatření.

Administrativní struktura a management SECAP – jedna ze zásadních rolí energetického manažera města (komunikace a řízení aktivit).

Riziko na straně společnosti Veolia a.s. – nelze zcela vyloučit, že závazek ukončení spalování uhlí do konce roku 2030 může být v případě nepříznivého souběhu okolností prolomen, jakkoliv to dodavatel tepla pro CZT aktuálně nepřipouští.

Uvedená rizika považujeme za přiměřená a navrhujeme proto přijmout příslušná usnesení.